

Stanovisko SRK k návrhu štandardov SAAVŠ

„V súlade s ESG 2015, objektívne kritériá, transparentné postupy, podpora vzdelávania, silné univerzity“

Slovenská rektorská konferencia („SRK“) **víta vypracovanie národných akreditačných štandardov a usmernení, najmä časti pre vnútorný systém zabezpečovania kvality vysokoškolského vzdelávania („AŠVS“), ktorá je v súlade s ustanoveniami Európskych štandardov vysokoškolského vzdelávania („ESG 2015“).** Na rozdiel od doterajšej praxe majoritného posudzovania garantov a ich publikačnej činnosti má navrhovaná orientácia na vzdelávanie potenciál pozitívne vplývať na kvalitu vzdelávania na vysokých školách a tieto pozitívne zmeny pocítia najmä študenti a zamestnanci vysokých škôl. Slovenská akreditačná agentúra pre vysoké školstvo („SAAVŠ“) tým plní dikciu zákona č. 269/2018 Z. z. o zabezpečovaní kvality vysokoškolského vzdelávania a o zmene a doplnení zákona č. 343/2015 Z. z. o verejnom obstarávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov („Zákon o zabezpečovaní kvality“), ktorý jej ukladá povinnosť uchádzať sa o členstvo v Európskej asociácii pre zabezpečovanie vysokoškolského vzdelávania („ENQA“) a čím sa potvrdí medzinárodná akceptácia agentúry a programov a inštitúcií ňou akreditovaných.

- 1. SRK nemá námietky voči parametrizácii, resp. číselnému nastaveniu niektorých kritérií akreditačného konania. Avšak SRK žiada, aby tieto boli nastavené v súlade so zákonom o zabezpečovaní kvality (§ 38 ods. 7), ktorý potvrdzuje platnosť hodnotenia výskumnej, vývojovej, umeleckej a ďalšej tvorivej činnosti vysokej školy v rámci poslednej komplexnej akreditácie činností vysokej školy uskutočnenej podľa predpisov účinných do 31. októbra 2018 až do ukončenia prvého periodického hodnotenia.** Z toho vyplýva, že návrh akreditačných štandardov a usmernení pre študijný program („AŠŠP“) a štandardov pre habilitačné konanie a inauguračné konanie („ŠHIK“) nesmie retrospektívne zasahovať do aktuálne stále platnej normy hodnotenia kvality a úrovne plnenia jej jednotlivých kritérií. Z predkladaného návrhu je zrejmé, že cieľom SAAVŠ je nadviazať na doterajšie výsledky, čo možno považovať za pozitívny prístup smerujúci ku kontinuite a objektívnosti celého procesu hodnotenia kvality z dlhodobého hľadiska. Je prirodzené, že SAAVŠ formuluje očakávania na plnenie ešte náročnejších kritérií, ako sú doposiaľ platné. Uvedenú ambíciu je však potrebné zabezpečiť nastavením ešte jednoznačných kritérií v aktuálne predkladanom návrhu, ktoré budú platiť do budúcnosti. **V nadväznosti na výsledky komplexnej akreditácie SRK žiada do ukončenia prvého periodického hodnotenia ponechať podmienky z komplexnej akreditácie, ale len pre hodnotený študijný odbor.** Ak totiž študijný odbor mal od komplexnej akreditácie 3. stupeň štúdia, je nielen oprávnený, ale aj povinný nechať sa hodnotiť a preukázať dosiahnutie významnej medzinárodnej kvality v tvorivej činnosti učiteľov. Obdobne v prípade habilitačného a inauguračného konania je povinnosť nechať sa hodnotiť a preukázať dosiahnutie špičkovej medzinárodnej kvality v tvorivej činnosti učiteľov. Navrhované znenie vlastne trestá vysoké školy, ktoré sa v mene kvality rozhodli zrušiť slabé odbory a integrovať tie perspektívne, pretože im bude odmietnutý prístup k habilitačným a inauguračným konaniam podľa hodnotenia odborov, ktoré už na nich neexistujú. SRK nesúhlasí s hodnotením tvorivej činnosti aj pre vedné oblasti, v ktorých vysoká škola nemá akreditovaný študijný program 2. alebo 3. stupňa (len v týchto stupňoch

sa vyžaduje medzinárodná úroveň a sú aj podmienkou pre získanie oprávnenia na habilitačné a vymenúvacie konanie), na akreditáciu bakalárskeho stupňa štúdia sa medzinárodná úroveň nevyžaduje.

2. Cieľom činnosti agentúry má byť podpora jednotlivých aktivít vysokých škôl tak, aby sa im darilo naplniť ich poslanie a zlepšovať sa. S ohľadom na súčasný stav slovenského vysokého školstva a aby akreditačné štandardy nespôsobili vážne reštrikcie a obmedzenia fungovania sektora vysokých škôl a ďalší odchod záujemcov o vysokoškolské štúdium do zahraničia, **SRK žiada zrealizovať minimálne požiadavky jadra personálneho zabezpečenia. Odporúčame ustanoviť počty členov jadra personálneho zabezpečenia pre 1. stupeň vysokoškolského štúdia na troch, pričom všetci majú minimálne o jeden stupeň vyššiu kvalifikáciu a z toho minimálne 1 docent, pre 2. stupeň vysokoškolského štúdia na troch, pričom všetci majú minimálne o jeden stupeň vyššiu kvalifikáciu a z toho minimálne 1 profesor, pre 3. stupeň vysokoškolského štúdia na troch (1 profesor a 2 docenti) a pre habilitačné a inauguračné konania na troch (2 profesori a 1 docent), aby nedošlo k obmedzeniu či likvidácii tých študijných programov a odborov habilitačného a inauguračného konania, ktoré sú potrebné nielen pre rozvoj vysokého školstva, ale aj slovenskej spoločnosti, jej hospodárstva a kultúry.** Päť vysokoškolských učiteľov pre personálne zabezpečenie je vhodné riešenie v prípade akreditácie študijného odboru, pričom akreditácia študijných programov a jej kritériá by boli v tomto prípade plne v kompetencii vysokých škôl. **Zároveň SRK žiada upraviť požiadavky tak, aby boli pre všetky programy toho istého stupňa rovnocenné vrátane jazykových mutácií jedného študijného programu, prípadne konverzných programov.**
3. **Akreditačné štandardy pre jednotlivé študijné odbory musia ďalej flexibilne reagovať na to, čo je skutočne významné v danom odbore, tak aby kvalita bola zachovaná. SRK žiada také akreditačné štandardy, ktoré budú motivujúce pre všetky vysoké školy, ktoré plnia rôznorodé poslanie.** Týka sa to tak požiadaviek na publikačnú činnosť ako aj požiadaviek na plnenie grantových úloh, pretože v prípade niektorých odborov je možnosť získavania grantových úloh značne diferencovaná medzi jednotlivými odbormi a v prípade súkromných vysokých školách nie je v súčasnosti ani možná. V návrhu akreditačných štandardov je potrebné jednoznačne posilniť prepojenie vysokých škôl na potreby spoločenskej praxe, a to tak na úrovni požiadaviek na študijné programy a rovnako pri posudzovaní tvorivej činnosti pracovníkov. Absolvent má byť pripravený na riešenie problémov spoločenskej praxe, ale súčasný návrh kladie celý objem hodnotenia učiteľov len na úroveň renomovaných vedeckých prác. Vysoké školy musia aj na základe svojej vedeckej činnosti byť schopné riešiť zložité spoločenské požiadavky a riešením takýchto požiadaviek sú štúdie, projekty, odborné posudky, patenty, výskumné alebo výskumno-edukačné projekty, projekty s významným transferom výsledkov vedeckého výskumu do praxe získaného na základe priameho zadania zo strany externého odberateľa, návrhy zákonov. Tieto výstupy tvorivej činnosti, ktoré sú jednoznačným prenosom vedomostí a skúseností do praxe však nie sú súčasťou uznania práce vysokoškolských učiteľov a vôbec sa neodrážajú v požiadavkách na habilitačné a inauguračné konania. Práve štúdie a projekty by mali nájsť svoje miesto aj v kritériách na habilitačné a inauguračné konania a ich hodnota by mala byť zodpovedajúca rozsahu diel a ich spoločenskej závažnosti, tak ako je to pri publikačnej činnosti. Máme za to, že projekt väčšieho rozsahu a s riešením závažných spoločenských požiadaviek by sa mal ako tvorivý výstup hodnotiť rovnako, ako významná

vedecká práca a tvorivá činnosť. Štúdie, projekty, ďalšie výstupy pre spoločenskú prax by mali byť samozrejmosťou pri tvorbe Metodiky hodnotenia tvorivých činností, lebo len tak sa podarí na vysokých školách udržať dostatok tvorivých ľudí s prepojením na prax, čo bude mať určite vplyv aj na kvalitu a uplatniteľnosť študentov. Osobitne treba venovať pozornosť študijným odborom dôležitým pre národnú kultúru, v ktorých sa výstupy publikujú alebo prezentujú primárne na Slovensku a po slovensky.

4. **SRK trvá na požiadavke akceptovať odborníkov, ktorí doteraz získali vedecko-pedagogické a umelecko-pedagogické tituly „docent“ a „profesor“.** Navrhovaný zámer vychádza z novelizovaného znenia § 75 ods. 4 zákona č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov („Zákon o vysokých školách“), ktorý zaviedol inštitút kvalifikačného predpokladu na obsadenie funkcie profesora a docenta. Stali sa nimi kritériá vyplývajúce z požadovanej úrovne kritérií na získanie titulu profesor/docent príslušnej vysokej školy v ŠHIK podľa osobitného predpisu (§ 23 ods. 7 zákona o zabezpečovaní kvality). Znenie AŠVŠ VS5 neumožňuje obsadiť na funkciu docenta (resp. na funkciu profesora) takú osobu, ktorá napriek úspešnému habilitačnému konaniu (resp. vymenúvaciemu konaniu) získala príslušný vedecko-pedagogický a umelecko-pedagogický titul na vysokej škole, ktorej kritériá na habilitačné konanie (resp. na vymenúvacie konanie) boli iné (t. j. najmä užšie či v kvantifikovateľných kritériách nižšie), než ako určuje časť VIII. návrhu (resp. časť IX. návrhu). VS5 *de facto* neuznáva predchádzajúce úspešne skončené habilitačné konania (resp. vymenúvacie konania) napriek tomu, že tieto konania prebehli na základe platne priznaných práv na uskutočňovanie habilitačného konania (resp. vymenúvacieho konania). **Formulácia dotknutého štandardu má koncepčne neodôvodnený a normatívne neoprávnený retroaktívny charakter, ktorý relativizuje nielen úsilie osôb, ktoré získali vedecko-pedagogický a umelecko-pedagogický titul „docent“ (resp. „profesor“) pred vyhotovením návrhu, ale aj úsilie vysokých škôl. Tieto kreovali kritériá na habilitačné konanie (resp. na vymenúvacie konanie) v súlade s požiadavkami na úspešné priznanie týchto práv zo strany Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR („MŠVVaŠ SR“) bez objektívnej možnosti predpokladať, akým spôsobom bude formulovaný príslušný štandard v roku 2019. SRK považuje takýto postup za retroaktívny a žiada ministerstvo o okamžitú nápravu.** Existujúci docenti a profesori získali svoje tituly na základe riadneho habilitačného alebo vymenúvacieho konania. Spochybňovanie ich titulov a spôsobilostí môže viesť k destabilizácii akademickej hierarchie na vysokých školách, v prípade profesorov ide dokonca o spochybňovanie ústavného aktu. „Vyťahovanie rebríkov“ v prípade veľmi náročných kritérií navyše zastaví mimoriadne potrebný proces omladzovania akademického prostredia.

Návrh riešenia:

SRK navrhuje, aby znenie § 75 ods. 4 zákona o vysokých školách bolo novelizované v nasledujúcom znení (zmena je graficky zvýraznená), textácia pripomenkováného štandardu VS5 by po uvedenom doplnení zákona mohla zotrvať v pôvodnom znení: „Kvalifikačným predpokladom na obsadenie funkcie profesora je vedecko-pedagogický titul profesor alebo splnenie kritérií vyplývajúcich z požadovanej úrovne kritérií na získanie titulu profesor príslušnej vysokej školy v štandardoch pre habilitačné konanie a inauguračné konanie podľa osobitného predpisu.⁴¹⁾ Kvalifikačným predpokladom na obsadenie funkcie docenta je vedecko-pedagogický titul docent alebo splnenie kritérií

vyplývajúcich z požadovanej úrovne kritérií na získanie titulu docent v štandardoch pre habilitačné konanie a inauguračné konanie podľa osobitného predpisu.⁴¹⁾“

5. **SRK upozorňuje, že § 4 ods. 2 písm. c) bod 2. ukladá SAAVŠ automaticky uznávať právnické osoby zapísané v Európskom registri zabezpečovania kvality vysokoškolského vzdelávania („EQAR“) a „ich hodnotiace správy na účely posúdenia súladu vnútorného systému a jeho implementácie so štandardami pre vnútorný systém“. Z toho vyplýva povinnosť plne akceptovať takéto hodnotiace správy. Žiadame doplniť povinnosť automatického uznania do návrhu AŠVŠ (VS10).** V uvedenom štandarde sa uvádzajú tiež podmienky externého zabezpečovania kvality. Niektoré vysoké školy sa podrobujú aj hodnoteniu medzinárodných akreditačných agentúr a organizácií, ktoré sa zaoberajú hodnotením kvality v medzinárodnom kontexte v jednotlivých disciplínach. SRK navrhuje vziať do úvahy aj hodnotenia týchto medzinárodných akreditačných agentúr, ktoré posudzujú kvalitu v jednotlivých disciplínach (napr. business odbory a programy, veterinárske lekárstvo a atď.). Akreditáciu týchto agentúr je možné vziať do úvahy pri hodnotení plnenia vybraných štandardov (napr. VS2 alebo VS3).
6. **SRK žiada doplniť návrh o prechodné a záverečné ustanovenia** tak, aby boli jasné pravidlá uskutočňovania študijných programov a habilitačného a inauguračného konania v pôvodnom systéme, ďalej pre prípad splnenia kritérií pre získanie titulu docent, resp. profesor podľa doterajších predpisov, ale vymenovania prezidentom SR s určitým časovým oneskorením.
7. **SRK žiada doplniť terminológiu podľa pripomienok členov SRK v prílohe č. 1.** V predmetnej prílohe sú tiež uvedené všetky individuálne pripomienky členov SRK.

Nitra 4. decembra 2019

Za SRK: Dr. h. c. prof. Ing. Rudolf Kropil, PhD., prezident SRK